

Wydział Teologiczny
Kierunek turystyka religijna
Studia I stopnia (licencjat zawodowy)
Rocznik II
Rok akademicki 2019/2020
Semestr letni

Przedmiot: Etyka zawodowa

Wykładowca: ks. prof. zw. dr hab. Maciej Ostrowski

Punkty ECTS: 1

Lektury podstawowe:

Globalny kodeks etyki w turystyce (na stronie pastoralna.upjp2.edu.pl plik 403)

Etyka przewodników turystycznych i pilotów wycieczek. Materiały z V Forum Pilotażu i Przewodnictwa, pod red. Z. Kruczka, Proksenia, Kraków 2010

Forma zaliczenia: zaliczenie z oceną

Wymaganie do oceny:

- obecność na zajęciach
- aktywność na zajęciach
- kolokwium na zakończenie zajęć (objaśnienie wskazanych punktów Kodeksu etyki w turystyce)

Wykaz zagadnień omawianych podczas wspólnych zajęć:

(na niniejszej stronie internetowej pastoralna.upjp2.edu.pl można znaleźć materiały pomocnicze do omawianych zagadnień)

401 Walory turystyki (artykuł: Jan Paweł II o wolnym czasie i turystyce)

402 Etyczne problemy związane z turystyką (przemysł wolnego czasu/turystyczny, turystyka wobec innych kultur, neuroza wolnego czasu/turystyki, bezpieczeństwo podróżujących, turystyka a środowisko naturalne)

403 Globalny kodeks etyki w turystyce (tekst kodeksu WTO)

404 Kodeks etyki w turystyce (artykuł komentujący kodeks)

405 Dziesięć przykazań przewodnika po obiektach sakralnych

406 Kodeksy turystyczne (Kodeks etyczny przewodnika PTTK, Kodeks turysty przyrodnika, Kodeks, Honorowy kodeks turysty górskiego)

407 Dialog religijny w turystyce (zwłaszcza paragraf: Szczególne sytuacje w odniesieniu do turystyki)

408 Turystyka przyjazna człowiekowi

409 Czas wolny zagrożenie czy szansa formacji wiary (lektura dodatkowa)

Ćwiczenie I – 4 przypadki etyczne

Każdy ze studentów otrzymuje jeden z poniższych tematów

1. Przemysł wolnego czasu
2. Turystyka wobec innych narodów i kultur
3. Bezpieczeństwo podróżujących
4. Turystyka a środowisko naturalne

Należy przestudiować odnośny punkt artykułu p.t. **Etyczne problemy związane z turystyką (wybrane zagadnienia)** (plik 402).

W **Globalnym kodeksie etyki w turystyce** (plik 403) odnaleźć fragmenty odnoszące się do zadanego tematu.

Na podstawie ww. artykułu i Kodeksu przygotować krótkie przedstawienie swojego tematu według następujących punktów:

- a/ **szanse** (np. szanse które niesie przemysł turystyczny dla społeczeństwa, poszczególnych osób)
- b/ **zagrożenia** (np. zagrożenia jakie wynikają z kontaktu różnych kultur podczas turystyki)
- c/ **etyczne wyzwania** dla pracowników turystyki (np. na co powinni zwrócić uwagę pracownicy turystyki, gdy turystyka wchodzi w kontakt ze środowiskiem naturalnym)

Na zajęciach każdy przedstawi wyniki swoich studiów nad tematem. Pozostali będą mieli okazję do zadania pytań i uzupełnień.

Ćwiczenie II – Cechy pracownika turystyki

Teksty do analizy

OSOBA 1

A. Wypisz cechy pracownika turystyki / przewodnika wymienione w tekście dokumentu – przygotuj się by skomentować je własnymi słowami

B. Spróbuj dopisać do tej listy inne cechy, które ci się skojarzyły podczas lektury tekstu

Papieska Rada ds. Migracji podróżnych, *Wskazania dla duszpasterstwa turystycznego*

27. Oferta programów turystycznych, prezentacja celów podróży i reklamowanie aktywności w czasie wakacji jest najbardziej widocznym i zachęcającym przejawem świata turystyki. Dzięki tym działaniom ludzie widzą, jak ich życzenia i marzenia nabierają kolorów i zyskują siłę przyciągania. Jest rzeczą oczywistą, że właśnie na tym polu wymaga się od organizatorów obiektywnej informacji, absolutnego poszanowania godności osoby i jakości miejsc, do których odnosi się ta informacja. Zarazem szczerości swojej turystycznej oferty i absolutnej niezawodności w realizacji tejże oferty. Jeśli uprawianie turystyki jest formą wyrażania ludzkiej wolności, to całość informacji, na której opiera się turystyka, musi realizować odpowiedzialną wolność¹. Odpowiedzialność ta rozciąga się na całą podróż i zawiera w sobie stosowną do okoliczności opiekę oraz korzystną rekomendację swoich klientów.

Służba organizatora w stosunku do turysty ma wiele wspólnego z chrześcijańską cnotą miłości bliźniego, która w tym wypadku praktykowana jest poprzez dobre rady, dzielenie kłopotów i radości podróży. W związku z tym chrześcijańscy organizatorzy turystyki winni wyróżniać się szczerością i szacunkiem w prezentowaniu miejsc o religijnym znaczeniu oraz troszczyć się o zamieszczanie względnie wspomnianie w swoich programach wskazówek co do ewentualnych szczególnych wymagań danej religii.

Duszpasterstwo turystyczne powinno zaplanować inicjatywy, które dadzą przedsiębiorcom turystycznym możliwość przemyślenia kryteriów, jakimi ma się kierować ich praca. Ponadto, jest ważną rzeczą, żeby we współpracy z innymi osobami otrzymali oni rzeczowe informacje o miejscach

¹ Jan Paweł II, *Przesłanie na 15. Światowy Dzień Środków Przekazu 1981*, 3.

kultu religijnego, względnie o wydarzeniach, które zwykle są celem turystycznych podróży. Działania te powinny iść w parze ze współpracą z odpowiedzialnymi organami innych krajów, aby można było osiągnąć zamierzone cele również w turystyce międzynarodowej. W realizacji tych celów wydaje się być ważna obecność przedstawicieli duszpasterstwa turystycznego na targach branży turystycznej.

OSOBA 2

A. Wypisz cechy pracownika turystyki / przewodnika wymienione w tekście dokumentu – przygotuj się by skomentować je własnymi słowami

B. Spróbuj dopisać do tej listy inne cechy, które ci się skojarzyły podczas lektury tekstu

Papieska Rada ds. Migracji podróżnych, *Wskazania dla duszpasterstwa turystycznego*

28. Turystom często towarzyszą przewodnicy, aby łatwiej zrealizować jej cel. Przewodnik jest często osobą decydującą o powodzeniu lub niepowodzeniu wakacji. Nie można zatem nie docenić wpływu, jaki wywiera on na turystów, a w związku z tym odpowiedzialności jaka wiąże się z jego odpowiednim wykształceniem do wykonywania swojego zawodu.

Z tych też przyczyn należy popierać stowarzyszenia i spotkania chrześcijańskich przewodników w celu ich permanentnej ludzkiej i duchowej formacji, jak również wymiany doświadczeń i myśli, gdyż ich praca wymaga zachowania szczególnego szacunku, poświęcenia się i uwagi odnośnie duchowego dobra turystów. Muszą być oni świadomi, że wymaga się od nich szczególnie odpowiedzialnego świadectwa wiary w kontakcie z turystami.

Gdy przewodnik wycieczki objaśnia turystom miejscowości, pomniki lub wydarzenia o charakterze religijnym, to musi podejść do pracy z mądrą kompetencją i być świadomy, że w pewnym sensie jest prawdziwym ewangelizatorem, okazując przy tym odpowiednią troskliwość i uwagę.

Utworzone dla przewodników pastoralne inicjatywy mogą zostać również rozciągnięte na kategorię „animatorów”, których liczba ciągle wzrasta i odgrywa w wydarzeniach codziennego dnia turysty coraz ważniejszą rolę. W ich rękach leży w znacznym stopniu, czy wolny czas stanie się czasem pełnym sensu, w znaczeniu zdrowej rozrywki oraz ludzkiego i duchowego rozwoju.

29. Oferujący aktywności turystyczne oraz osoby zatrudnione w turystyce odgrywają specyficzną rolę w odniesieniu do zadania przyjmowania gości. Owszem, są oni w pewnym sensie głównymi aktorami tego przyjęcia. Poprzez swoją pracę znajdują się w bezpośrednim kontakcie z przybywającymi i spostrzegają jako pierwsi ich oczekiwania oraz ewentualne rozczarowania. Często stają się zaufanymi osobami i mogą funkcjonować jako doradcy i kierownicy.

Ten, kto jako chrześcijanin pracuje w turystyce, winien stawać się świadomy ogromu swojej odpowiedzialności. Od jego fachowej kompetencji i chrześcijańskiego zaangażowania zależy, czy pobyt odwiedzającego zostanie uwieńczony sukcesem zarówno na płaszczyźnie ludzkiej, jak i duchowej.

OSOBA 3

A. Wypisz cechy przewodnika / pracownika turystyki wymienione w tekście kodeksu. Przygotuj się by skomentować je własnymi słowami

B. Spróbuj dopisać do tej listy inne cechy, które ci się skojarzyły podczas lektury tekstu

Kodeks Etyczny Przewodnika PTTK przyjęto uchwałą Komisji Przewodnickiej ZG PTTK w dniu 24 kwietnia 1999 r.

1. Przewodnik powinien stanowić wzór Osobowości prawnej i szlachetnej, wrażliwej i odpowiedzialnej, o postawie otwartej na drugiego człowieka, powinien uczyć własną postawą i przykładem.
2. Podstawowym zadaniem przewodnika jest troska o dobro i zdrowie uczestników wycieczki oraz uczciwe i rzetelne przekazywanie wiadomości.
3. Przewodnik w duchu prawdy, miłości Ojczyzny powinien uczyć zasad współżycia społecznego i postępować zgodnie z nimi.

4. Przewodnik zaznajamia uczestników wycieczki z dziedzictwem kulturowym Polski i tradycjami narodowymi, a także uczy poszanowania kultury i dorobku innych narodów.
5. Przewodnik powinien być tolerancyjny wobec różnych przekonań i światopoglądów, respektujących ład społeczny i moralny.
6. Przewodnika powinna cechować wysoka kultura osobista, zwłaszcza kultura języka ojczystego. W życiu prywatnym jak i zawodowym powinien kierować się takimi samymi zasadami etycznymi.
7. Przewodnik jest obowiązany przestrzegać norm prawnych. stojących na straży dobra wspólnego, zasady te przekazuje także uczestnikom wycieczki.
8. Powinnością przewodnika jest troska o dobre imię środowiska przewodnickiego, a przewodników powinny łączyć więzy koleżeńskie, współpracy i solidarności.
9. Przewodnik uczestniczy w różnych formach dokształcania i doskonalenia oraz dba o wysoki poziom swojej wiedzy przewodnickiej, stałe podnosząc swoje kwalifikacje zawodowe.
10. Przewodnik powinien dzielić się zdobytym doświadczeniem i wiedzą z innymi przewodnikami, otaczać opieką przewodników rozpoczynających służbę przewodnicką, śpiesząc im radą i pomocą. Młodzi przewodnicy powinni okazywać szacunek i uznanie starszym kolegom o większym stażu przewodnickim.
11. Moralnym obowiązkiem przewodnika jest sumienne i rzetelne wykonywanie swoich zadań. Przewodnik nie uzależnia swojej pracy od wysokości wynagrodzenia, jednocześnie ma prawo do godziwej zapłaty.
12. Przewodnik szanuje przyrodę i uczy współżycia z nią.

Ćwiczenie III – Wolność ruchu turystycznego

1 OSOBA

1. Zreferuj swoimi słowami wobec innych uczestników treść artykułu 7 Kodeksu
2. Jak uzasadnia WTO prawo do turystyki
3. Czy mógłbyś (mogłabyś) dodać coś do tego uzasadnienia na podstawie dotychczasowych wykładów z kultury wolnego czasu
4. Jak można ułatwić realizację prawa do turystyki (na podstawie Wskazań dla duszpasterstwa turystycznego)

Światowa Organizacja Turystyki *Kodeks etyki w turystyce* Artykuł 7 - Prawo do turystyki

- (1) Perspektywa bezpośredniego i osobistego dostępu do odkrycia i korzystania z zasobów naszej planety konstytuuje prawo równego dostępu dla wszystkich mieszkańców świata. Coraz szerszy udział w krajowej i międzynarodowej turystyce powinien być przyjmowany jako jeden z najlepszych możliwych wyrazów trwałego wykorzystania wolnego czasu. Nie powinno się stawiać przeszkód na tej drodze.
- (2) Powszechne prawo do turystyki musi być pojmowane jako implikacja prawa do odpoczynku i wolnego czasu, włączając racjonalne ograniczenie godzin pracy i okresowych płatnych urlopów, gwarantowanych przez artykuł 24 „Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka” oraz artykuł 7 Międzynarodowej Konwencji Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych.
- (3) Turystyka społeczna, w szczególności turystyka stowarzyszona (associative tourism), która zapewnia szeroki dostęp do wolnego czasu, podróży i urlopów, powinna być rozwijana przy poparciu publicznych władz.
- (4) Powinno się popierać i zachęcać do turystyki rodzinnej, młodzieżowej, turystyki seniorów oraz turystyki osób niepełnosprawnych.

Papieska Rada ds. Migracji i Podróżnych, Wskazania dla duszpasterstwa turystycznego

(24) Jednak nie wszyscy mogą sobie pozwolić na turystykę. Ciągłe jeszcze jest zbyt wielu ludzi, którzy nie odnoszą tu korzyści ani pod względem osobistym, ani kulturowym czy też społecznym. Pod pojęciem „turystyka społeczna” różne zrzeszenia starają się o udostępnienie turystyki wszystkim, zarówno poprzez inicjatywy, dzięki którym można pomóc osobom i rodzinom w finansowaniu podróży, jak również dzięki planowaniu i rozwijaniu określonych turystycznych aktywności. Poprzez duszpasterską troskę Kościoła należy wspierać i dowartościowywać inicjatywy, które stawiają turystykę w służbie urzeczywistniania ludzkiej osoby i rozwoju społecznego. Prócz tego nie brakuje stowarzyszeń, które przy pomocy turystyki oferują samotnym i wyalienowanym osobom skuteczne integracyjne możliwości. Poprzez swoje zaangażowanie Kościół podkreśla tutaj szczególnie miłość Boga do najsłabszych.

2 OSOBA

1. Zreferuj swoimi słowami wobec innych uczestników treść artykułu 8 Kodeksu
2. Jak uzasadnia WTO wolność turystyki
3. Czy mógłbyś (mogłabyś) dodać coś do tego uzasadnienia na podstawie twojej dotychczasowej wiedzy
4. Jak można ułatwić realizację wolności turystyki (na podstawie Wskazań dla duszpasterstwa turystycznego)

Światowa Organizacja Turystyki *Kodeks etyki w turystyce*

Artykuł 8 - Wolność turystycznego ruchu

(1) Turyści i goście powinni korzystać, zgodnie z międzynarodowym prawem i narodowym ustawodawstwem z wolności poruszania się w granicach ich krajów oraz przemieszczania się z jednego do innego państwa; zgodnie z Artykułem 13 Międzynarodowej Deklaracji Praw Człowieka. Powinni mieć przystęp do tranzytu, pobytu i do turystyki oraz dostęp do miejsc kultury nie podlegając nadmiernym formalnościom oraz dyskryminacji.

(2) Turyści i goście powinni mieć dostęp do wszystkich osiągalnych form komunikacji wewnętrznej lub zewnętrznej. Powinni korzystać z szybkiego i łatwego dostępu do miejscowych usług administracyjnych, prawnych i zdrowotnych. Powinni mieć wolny kontakt z konsularnymi reprezentantami ich krajów pochodzenia, zgodnie z obowiązującymi dyplomatycznymi konwencjami.

(3) Turyści i goście powinni korzystać z tych samych praw co obywatele odwiedzanych krajów gdy chodzi o poufność osobistych danych oraz informacji dotyczących ich samych, zwłaszcza gdy są przechowywane elektronicznie.

(4) Administracyjne postępowania powiązane z krzyżującymi się granicami, wynikające już to z kompetencji danego państwa, już to z międzynarodowych porozumień, takie jak wizy, formalności celne i zdrowotne, powinny być dostosowane, na ile to możliwe, tak żeby ułatwić maksymalną wolność podróżowania i rozległego dostępu do międzynarodowej turystyki. Powinno się popierać porozumienia między grupami krajów, w celu harmonizowania i upraszczania tego rodzaju procedur. Specyficzne taksy i podatki nakładające kary na przemysł turystyczny i podkopujące jego konkurencyjność powinny być stopniowo niwelowane bądź korygowane.

(5) Na ile pozwala ekonomiczna sytuacja krajów, z których przychodzą pozwolenia, podróżni powinni mieć dostęp do asygnowanych funduszy walut zamiennych niezbędnych do podróży.

Papieska Rada ds. Migracji i Podróżnych, Wskazania dla duszpasterstwa turystycznego

(24) Jednak nie wszyscy mogą sobie pozwolić na turystykę. Ciągłe jeszcze jest zbyt wielu ludzi, którzy nie odnoszą tu korzyści ani pod względem osobistym, ani kulturowym czy też społecznym. Pod pojęciem „turystyka społeczna” różne zrzeszenia starają się o udostępnienie turystyki wszystkim, zarówno poprzez inicjatywy, dzięki którym można pomóc osobom i rodzinom w finansowaniu podróży, jak również dzięki planowaniu i rozwijaniu określonych turystycznych aktywności. Poprzez duszpasterską troskę Kościoła należy wspierać i dowartościowywać inicjatywy, które stawiają turystykę w służbie urzeczywistniania ludzkiej osoby i rozwoju społecznego. Prócz tego nie brakuje stowarzyszeń, które przy pomocy turystyki oferują samotnym i wyalienowanym osobom skuteczne integracyjne możliwości. Poprzez swoje zaangażowanie Kościół podkreśla tutaj szczególną miłość Boga do najsłabszych.

Ćwiczenie IV – Dialog religijny w turystyce

Przed rozpoczęciem wyjaśnienie pojęć:

1. Dialog międzyreligijny
2. Dialog wewnątrzreligijny
3. Dialog ekumeniczny

Teksty do analizy:

Wskaż: Szanse – zagrożenia – Etyczne wyzwania

1 OSOBA

Odnieśmy się do wybranych, jak się zdaje najbardziej charakterystycznych sytuacji mających miejsce w obszarze turystyki a dotyczących interesującej nas kwestii dialogu religijnego. Turystyka, jak powiedzieliśmy wcześniej, prowadzi w coraz bardziej oddalone, różniące się kulturowo i religijnie regiony. Stąd też stwarza okazje do spotkania z wyznawcami innych wyznań i religii. Mogą to być bezpośrednie rozmowy, ale częściej obserwacja religijnych zachowań, kultu i zwyczajów. Ów kontakt staje się okazją do szczególnego świadectwa życia według zasad swojej religii i konsekwencji w ich zachowywaniu. Jak wskazuje doświadczenie, turyści bardzo często ulegają fascynacji innymi religiami – ich obrzędami, zasadami, stylem życia wyznawców. Stąd zdarza się, że na skutek owych kontaktów przyjmują obcą religię. Znane są na przykład sytuacje przejścia turystów - katolików na buddyzm na skutek wielokrotnego przebywania w regionie Himalajów, gdzie ta religia jest powszechna. Naturalnie powstaje pytanie, czy owa fascynacja jest wystarczającą przyczyną odejścia od dotychczasowych przekonań i ich zatracenia? Czy jest ona dostatecznie ugruntowana w oparciu o prawdę, czy też opiera się na przemijającym uczuciu? Zdarza się tak zwłaszcza u ludzi młodych, szczególnie ciekawych odmiany, nowości, nie dostatecznie ugruntowanych w swoich przekonaniach (chodzi o religię w której zostali wychowani). Naturalnie każdy człowiek jest osobą wolną i decyduje sam za siebie. Nie powinien być zmuszany do wyznawania takiej czy innej religii. Niemniej jednak macierzysta religijna społeczność, zwłaszcza rodzina może i powinna być zaniepokojona taką sytuacją. Winna ona zapytać samą siebie, co zrobiła, by dać wystarczająco przekonujące argumenty a zwłaszcza świadectwo o słuszności wyznawanych przekonań, które byłoby zdolne oprzeć się obcym wpływom. Zadaniem macierzystej społeczności religijnej jest przygotowanie swoich wyznawców (turystów) do konfrontacji i dialogu z innymi religiami w oparciu choćby o wymienione we wcześniejszych akapitach naszego artykułu zasady.

Zafascynowanie obcą religią wcale nie musi być przyczyną rezygnacji z własnej. Jest to zawsze okazja do weryfikacji osobistych przekonań, przemyślenia na nowo i odkrycia ich wartości. Kontakt z innymi religiami, jak stwierdziliśmy wcześniej, jest dobrą okazją do przejścia od nich bądź naśladowania tego co w nich wartościowe a nie zaprzeczające własnym przekonaniom. Można posłużyć się wieloma przykładami: gorliwość w kulcie, konsekwencja w zachowywaniu zasad moralnych, gotowość do poświęceń a nawet cierpienia w obronie swojej religii itp.

2 OSOBA

Odnieśmy się do wybranych, jak się zdaje najbardziej charakterystycznych sytuacji mających miejsce w obszarze turystyki a dotyczących interesującej nas kwestii dialogu religijnego. Turystyka, jak powiedzieliśmy wcześniej, prowadzi w coraz bardziej oddalone, różniące się kulturowo i religijnie regiony. Stąd też stwarza okazje do spotkania z wyznawcami innych wyznań i religii. Mogą to być bezpośrednie rozmowy, ale częściej obserwacja religijnych zachowań, kultu i zwyczajów. Ów kontakt staje się okazją do szczególnego świadectwa życia według zasad swojej religii i konsekwencji w ich zachowywaniu. Jak wskazuje doświadczenie, turyści bardzo często ulegają fascynacji innymi religiami – ich obrzędami, zasadami, stylem życia wyznawców. Stąd zdarza się, że na skutek owych kontaktów przyjmują obcą religię. Znane są na przykład sytuacje przejścia turystów - katolików na buddyzm na skutek wielokrotnego przebywania w regionie Himalajów, gdzie ta religia jest powszechna. Naturalnie powstaje pytanie, czy owa fascynacja jest wystarczającą przyczyną odejścia od dotychczasowych przekonań i ich zatracenia? Czy jest ona dostatecznie ugruntowana w oparciu o prawdę, czy też opiera się na przemijającym uczuciu? Zdarza się tak zwłaszcza u ludzi młodych, szczególnie ciekawych odmiany, nowości, nie dostatecznie ugruntowanych w swoich przekonaniach (chodzi o religię w której zostali wychowani). Naturalnie każdy człowiek jest osobą wolną i decyduje sam za siebie. Nie powinien być zmuszany do wyznawania takiej czy innej religii. Niemniej jednak macierzysta religijna społeczność, zwłaszcza rodzina może i powinna być zaniepokojona taką sytuacją. Winna ona zapytać samą siebie, co zrobiła, by dać wystarczająco przekonujące argumenty a zwłaszcza świadectwo o słuszności wyznawanych przekonań, które byłoby zdolne oprzeć się obcym wpływom. Zadaniem macierzystej społeczności religijnej jest przygotowanie swoich wyznawców (turystów) do konfrontacji i dialogu z innymi religiami w oparciu choćby o wymienione we wcześniejszych akapitach naszego artykułu zasady [...]

W kontaktach wyznawców różnych religii trzeba zauważyć także sytuację odwrotną: wpływ turystów na lokalne środowisko. Jest rzeczą naturalną, że turyści przenoszą do społeczności ich goszczących przyjęte przez siebie wartości. Chrześcijańskie nauczanie zwraca uwagę, iż jest to droga nowej ewangelizacji, a turystów nazywa wręcz ewangelizatorami². Niestety, obserwuje się, iż ów wpływ nie zawsze jest pozytywny. Turysta, który w swoim rodzinnym środowisku zachowuje zasady religijne i etyczne wynikające z własnego wyznania, oderwany od tego środowiska nie rzadko zachłystnięty „wolnością” wolnego czasu porzuca je i daje antyświadectwo³. Wśród tubylców może nastąpić zafascynowanie obcością, czasem wynikające z poczucia niższości. Daje się zauważyć, iż na skutek owego antyświadectwa środowiska przyjmujące turystów ulegają religijnemu zubożeniu i demoralizacji⁴. Tego rodzaju „dialog” z pewnością nie przynosi korzyści.

3 OSOBA

Odnieśmy się do wybranych, jak się zdaje najbardziej charakterystycznych sytuacji mających miejsce w obszarze turystyki a dotyczących interesującej nas kwestii dialogu religijnego. Turystyka, jak powiedzieliśmy wcześniej, prowadzi w coraz bardziej oddalone, różniące się kulturowo i religijnie regiony. Stąd też stwarza okazje do spotkania z wyznawcami innych wyznań i religii. Mogą to być bezpośrednie rozmowy, ale częściej obserwacja religijnych zachowań, kultu i zwyczajów. Ów kontakt staje się okazją do szczególnego świadectwa życia według zasad swojej religii i konsekwencji w ich zachowywaniu. Jak wskazuje doświadczenie, turyści bardzo często ulegają fascynacji innymi religiami – ich obrzędami, zasadami, stylem życia wyznawców. Stąd zdarza się, że na skutek owych kontaktów przyjmują obcą religię. Znane są na przykład sytuacje przejścia turystów - katolików na buddyzm na skutek wielokrotnego przebywania w regionie Himalajów, gdzie ta religia jest powszechna. Naturalnie powstaje pytanie, czy owa fascynacja jest wystarczającą przyczyną odejścia od dotychczasowych przekonań i ich zatracenia? Czy jest ona dostatecznie ugruntowana w oparciu o prawdę, czy też opiera się na przemijającym uczuciu? Zdarza się tak zwłaszcza u ludzi młodych, szczególnie ciekawych odmiany, nowości, nie dostatecznie ugruntowanych w swoich przekonaniach (chodzi o religię w której zostali wychowani). Naturalnie każdy człowiek jest osobą wolną i decyduje sam za siebie. Nie powinien być zmuszany do wyznawania takiej czy innej religii. Niemniej jednak macierzysta religijna społeczność, zwłaszcza rodzina może i powinna być zaniepokojona taką sytuacją. Winna ona zapytać samą siebie, co zrobiła, by dać wystarczająco przekonujące argumenty a zwłaszcza świadectwo o słuszności wyznawanych przekonań, które

² Papińska Rada ds. Duszpasterstwa migrantów i podróżnych, Wskazania dla duszpasterstwa turystycznego, w: Duszpasterstwo pielgrzymów i turystów..., dz. cyt., nn. 1, 18, 28.

³ Por. M. Ostrowski, Duszpasterstwo wobec problemu wolnego czasu człowieka. Aspekt moralno-pastoralny ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień turystyki, Wyd. PAT, Kraków 1996, s. 171 i 244 i 245.

⁴ Pośrednio zwraca uwagę na tę kwestię Globalny kodeks etyki w turystyce ogłoszony przez WTO, § 1, p. 5.

byłoby zdolne oprzeć się obcym wpływom. Zadaniem macierzystej społeczności religijnej jest przygotowanie swoich wyznawców (turystów) do konfrontacji i dialogu z innymi religiami w oparciu choćby o wymienione we wcześniejszych akapitach naszego artykułu zasady [...]

Turystyka stanowi specyficzną przestrzeń kontaktów ekumenicznych. Wielokrotnie zwracają na to kościelne dokumenty. Pośród wielu współczesnych przykładów rzuca się w oczy międzynarodowa pielgrzymka młodych i światowe spotkania inicjowane przez ekumeniczną wspólnotę z Taizé. Obserwacja wskazuje, iż kontakty młodych z różnych wspólnot są dla nich inspirujące. Niemniej rodzi się niebezpieczeństwo fałszywego zacierania różnic, a zatem zatracania swej własnej tożsamości. Z drugiej strony, te same kontakty poszerzają horyzonty poznawcze, inspirują do religijnych przemyśleń, wyprowadzają z zamknięcia własnego, wąskiego kręgu wyznawców, przełamują narosłe nieufności, budują nowe więzi, które nie ograniczają się do sfery religijnej, ale przenoszą się w całe życie. Żeby lepiej zrozumieć poruszoną kwestię, trzeba tu cofnąć się do pewnych ciągle jeszcze nie do końca przewyżczonych postaw z epoki przedekumenicznej. W pewnych kręgach zauważało się wtedy rezerwę do innowierców, nawet w wypadku zwykłych międzyludzkich kontaktów. Istniał wychowawczy trend izolujący swoich wyznawców nawet od członków innych wyznaniowych wspólnot chrześcijańskich mający ustrzec ich przed niebezpieczeństwem utraty własnej wiary. We współczesnej epoce, gdy świat staje się globalną wioską, nie do utrzymania jest tego rodzaju wychowanie. Konieczne staje się przygotowanie do otwartości i dialogu, który wcale nie oznacza, jak to wiele razy mówiliśmy, utracenia tego co swoje. Z pewnością turystyka przybliżająca ludzi do siebie wymusza procesy rozwoju dialogicznych postaw i domaga się skuteczniejszego wychowania do dialogu. Stwarzając okazje do nieformalnych kontaktów, zarazem przygotowuje grunt do rozwoju oficjalnego dialogu. Co ciekawe, doświadczenie mówi, iż dialog na gruncie religijnym i wyznaniowym pomaga w formowaniu dialogicznych postaw w relacjach budujących się w innych, świeckich sferach.

4 OSOBA

Odnieśmy się do wybranych, jak się zdaje najbardziej charakterystycznych sytuacji mających miejsce w obszarze turystyki a dotyczących interesującej nas kwestii dialogu religijnego. Turystyka, jak powiedzieliśmy wcześniej, prowadzi w coraz bardziej oddalone, różniące się kulturowo i religijnie regiony. Stąd też stwarza okazje do spotkania z wyznawcami innych wyznań i religii. Mogą to być bezpośrednie rozmowy, ale częściej obserwacja religijnych zachowań, kultu i zwyczajów. Ów kontakt staje się okazją do szczególnego świadectwa życia według zasad swojej religii i konsekwencji w ich zachowywaniu. Jak wskazuje doświadczenie, turyści bardzo często ulegają fascynacji innymi religiami – ich obrzędami, zasadami, stylem życia wyznawców. Stąd zdarza się, że na skutek owych kontaktów przyjmują obcą religię. Znane są na przykład sytuacje przejścia turystów - katolików na buddyzm na skutek wielokrotnego przebywania w regionie Himalajów, gdzie ta religia jest powszechna. Naturalnie powstaje pytanie, czy owa fascynacja jest wystarczającą przyczyną odejścia od dotychczasowych przekonań i ich zatracenia? Czy jest ona dostatecznie ugruntowana w oparciu o prawdę, czy też opiera się na przemijającym uczuciu? Zdarza się tak zwłaszcza u ludzi młodych, szczególnie ciekawych odmiany, nowości, nie dostatecznie ugruntowanych w swoich przekonaniach (chodzi o religię w której zostali wychowani). Naturalnie każdy człowiek jest osobą wolną i decyduje sam za siebie. Nie powinien być zmuszany do wyznawania takiej czy innej religii. Niemniej jednak macierzysta religijna społeczność, zwłaszcza rodzina może i powinna być zaniepokojona taką sytuacją. Winna ona zapytać samą siebie, co zrobiła, by dać wystarczająco przekonujące argumenty a zwłaszcza świadectwo o słuszności wyznawanych przekonań, które byłoby zdolne oprzeć się obcym wpływom. Zadaniem macierzystej społeczności religijnej jest przygotowanie swoich wyznawców (turystów) do konfrontacji i dialogu z innymi religiami w oparciu choćby o wymienione we wcześniejszych akapitach naszego artykułu zasady [...]

Podobne sytuacje zachodzą w dialogu wewnątrzreligijnym. Jak powiedzieliśmy, turystyka prowadzi do kontaktów między członkami tego samego wyznania, jednakże zamieszkałymi w różnych regionach. Religia wyraża się w kulturze, w wielu sytuacjach przyjmuje wręcz szatę lokalnej kultury (np. religijnych zwyczajów, sposobu sprawowania nabożeństw itp.). Różne są tradycje poszczególnych regionów, gdzie zakorzeniło się chrześcijaństwo. Kontakt z miejscowymi zwyczajami zawsze może stać się twórczą inspiracją. Choć zdarza się, iż pewne sytuacje mogą być szokujące a nawet pozornie gorszące. Wymieńmy przykładowo inny sposób zachowania podczas nabożeństw (śpiewy, religijne tańce w krajach Afryki, wyścigi figur świętych patronów w Hiszpanii). Zawsze aktualne jest kształtowanie poszanowania wobec odmienności, umiejętności zrozumienia odmiennego kontekstu kulturowego, nie podejmowania pochopnych ocen, zwłaszcza przez perspektywę

własnych tradycji. Konieczna staje się umiejętność odróżnienia w religijnym życiu tego co jest istotne i co nie powinno ulegać przeobrażeniu od elementów zmiennych, które ulegają na przestrzeni historii ewolucjom.